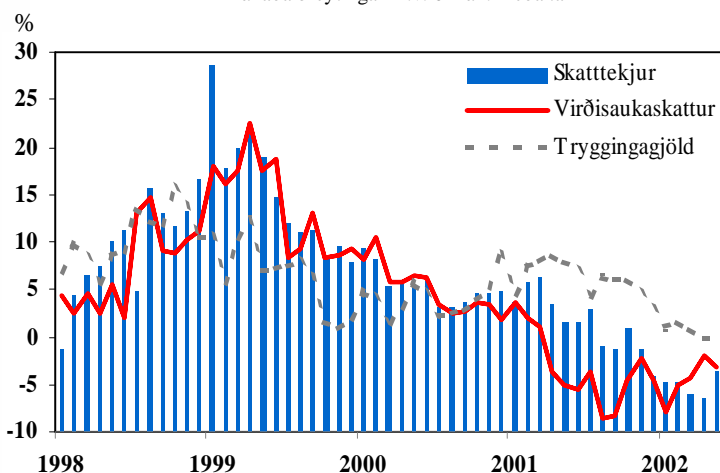


20. júní 2002

## Greiðsluafkoma ríkissjóðs

Nú liggja fyrir tölur um greiðsluafkomu ríkissjóðs fyrstu fimm mánuði ársins 2002. Uppgjörð hér á eftir sýnir sjóðhreyfingar og er sambærilegt við almenn sjóðstreymisýfirlit. Tölur eru því ekki samanburðarhæfar við ríkisreikning eða fjárlög ársins sem eru sett fram á rekstrargrunni. Handbært fé frá rekstri var neikvætt um 8,9 milljarða króna samanborið við 5,1 milljarð á sama tíma í fyrra. Hreinn lánsfjárfjöldur var neikvæður um 8,2 milljarða, samanborið við 7,2 milljarða króna á sama tíma í fyrra. Helstu skýringar á heldur lakari greiðsluafkomu ríkissjóðs en í fyrra eru umtalsverð útgjaldaaukning til heilbrigðis-, félags og tryggingamála auk vaxtagreiðslna.

Próun skatttekna á föstu verði  
- 12 mánaða breytingar m.v. 6 mán. meðaltal -



Af einstökum liðum á tekjuhlíð má nefna að heildartekjur ríkissjóðs námu 92 milljörðum króna og hækka um 6 milljarða frá fyrra ári, eða um rúmlega 6½%. Skatttekjur ríkissjóðs hækka minna, eða um 5½%. Til samanburðar má nefna að almennar verðbreytingar námu um 8% fyrstu fimm mánuði ársins. Þetta sýnir að áfram gætur samdráttar í efnahagslífinu. Hins vegar benda þessar tölur til þess að samdrátturinn sé í rénun. Til marks um þetta má nefna að tekjur af virðisaukaskatti fyrstu fimm mánuði ársins hækka um tæpa 2 milljarða króna frá sama tíma í fyrra, eða sem nemur tæplega 7½%. Það svarar til um ½% lækkunar að raungildi samanborið við 7% raungildislækkun á sama tíma í fyrra.

Meðfylgjandi línurit sýnir þróun helstu skatttekna ríkissjóðs frá árinu 1997, reiknað á föstu verðlagi. Þar koma áhrif uppsveiflunnar á árunum 1999-2000 skýrt fram enda jukust skatttekjur þá mjög mikið, bæði hvað varðar veltuskatta sem og aðra skatta. Frá þeim tíma hefur jafnt og þétt dregið úr aukningunni og á síðasta ári snerist þróunin við og tóku skatttekjur þá að dragast saman. Samdrátturinn kom einkum fram í veltusköttum og munaði mestu um virðisaukaskatt, en hann er langstærsti tekjustofn ríkissjóðs. Minni umsvif í efnahagslífinu komu einnig fram í tekjum ríkissjóðs af launasköttum, þ.e. tekjusköttum einstaklinga og tryggingagjaldi, en með meiri töf en í veltusköttum eins og fram kemur á línuritinu. Á allra síðustu mánuðum hefur hægt á samdrætti í veltusköttum. Enn er þó of snemmt að fullyrða að samdráttarskeiðið sé að baki þótt margt bendi til þess að svo sé.

Greidd gjöld nema 100½ milljarði króna og hækka um rúma 9½ milljarð frá

fyrra ári, eða 10,5%. Útgjöld til félagsmála eru 58,7 milljarðar og vege tæp 60% af heildarútgjöldum ríkissjóðs. Þar munar mestu um heilbrigðismál, eða 24,4 milljarða sem hækka um 3,1 milljarð króna frá fyrra ári. Þá hækka greiðslur til almennrar stjórnsýslu um 1,8 milljarða og til fræðslumála um 1,2 milljarða. Almennatryggingar hækka einnig um 1,2 milljarða, eða sem nemur 7%, en það er hlutfallega lægra en hjá öðrum málaflökkum. Greiðslur til atvinnumála í heild hækka aðeins um 2% þar sem 400 m.kr. lækkun til landbúnaðarmála vegur upp á móti hækkn samgöngumála. Vaxtagreiðslur hækka um tæpar 800 m.kr., eða sem nemur 6,7% milli ára.

Á árinu var tekið erlent langtímalán að fjárhæð 21,6 milljarðar króna. Ætlunin er að auka vægi langtímalána og því er gert ráð fyrir að erlend skammtímalán fari lækkandi á næstu mánuðum. Lántökur innanlands námu 9 milljörðum króna. Á móti lántökum vege arborganir að fjárhæð 18,3 milljarðar og munar mestu um rúmlega 10 milljarða króna gjalddaga erlends langtímaláns. Þá voru 3,8 milljarðar greiddir til Lífeyrissjóðs starfsmanna ríkisins í því skyni að lækka framtíðarskuldbindingar ríkissjóðs. Greiðsluafkoma ríkissjóðs var neikvæð um 1,9 milljarða króna, samanborið við 1 milljarð á sama tíma í fyrra.

## Skilvirkari ríkisrekstur

Undanfarin ár hefur verið unnið að stefnumörkun innan opinbera geirans í þeim tilgangi að nýta takmarkaða fjármuni ríkissjóðs betur, gera ríkisreksturinn skilvirkari og veita neytendum betri þjónustu. Af því tilefni var meðal annars skipaður starfshópur sem fékk það verkefni að vinna að úrbótum í árangursmælingum ríkisfyrirtækja. Markmiðið var að útbúa samræmdan mælikvarða sem auðveldi samanburð á milli stofnana og sýni hvar ráðuneyti og stofnanir eru stödd gagnvart því að ná skilgreindum markmiðum sínum, m.a. á grundvelli árangursstjórnunarsamninga.

Tillögur starfshópsins eru eftirfarandi: Að hvert ráðuneyti sýni langtíma stefnumótun helstu málaflökka sinna, setji stofnunum markmið, sýni samanburð við þau og greini kostnað við verkefni. Lagt er til að greinargerð um verkefni ráðuneyta og stofnana sem þar falla undir skiptist á fjögur ár og að þeim tíma liðnum verði lokið við að fjalla um öll helstu verkefni hvers ráðuneytis. Í umfjölluninni verði leitast við að draga sem skýrasta mynd af þróun málefnaflokksins í heild til nokkurra ára í senn. Ráðuneyti birti mælikvarða sem gefi mynd af framleiðni í umfangsmestu verkefnum sínum og birti þá í myndrænu formi svo sem í línuriti, súluriti o.fl. Birt verði í fyrsta lagi hlutverk og markmið hvers málaflökks sem og kostnaður við hann (á föstu verðlagi). Í öðru lagi verði sett fram hlutverk stofnana innan málaflökks og árangur síðustu ár samkvæmt skilgreindu aðalmarkmiði málaflökksins. Í þriðja lagi verði framleiðni mæld þannig að heildarkostnaði verði skipt á skilgreindar mælieiningar hvers verkefnis og fundin einingarverð.

Það sem ávinnt er að dregin er fram árangur og þróun málaflökks yfir lengra tímabil til hlíðsjónar við forgangsröðun í fjárlagaramma ráðuneytis. Ráðuneyti geta ráðið út frá framleiðniupplýsingum hvaða aðilar veita umfangsmesta þjónustu fyrir sem hagstæðasta verð að gefnum ákveðnum gæðum og ættu því að beina viðskiptum sínum þangað.

Meðal kosta við þessa aðferð er sá einfaldleiki að nota fáa mælikvarða (heildarframlög til verkefnisins, einn mælikvarða á árangur, einingaverð þjónustu stofnunar). Aðferðin ætti að veita þjónustuveitenda (stofnunum ríkisins) aðhald og auðvelda samanburð á milli aðila. Einnig eru vonir bundnar við að útfærslan leiði til þess að stofnanir skilgreini í ríkara mæli á grundvelli árangurs fjárlagabeidnir sínar í stað kostnaðar eins og oft er raunin. Lítið er á verkefnið sem þróunarverkefni sem taki nokkurn tíma að innleiða þar til það nær með samræmdum hætti yfir alla helstu málaflökka ríkisins.

Tekjur ríkissjóðs janúar-maí		
12 mánaða breytingar,	2000-	2001-
%	2001	2002
Skatttekjur alls	5,0	5,6
Tekjuskattar	16,4	7,4
Tryggingagjöld	8,1	10,4
Eignarskattar	14,3	-1,9
Veltuskattar	-3,5	4,0
Tekjur alls	6,2	6,7

Gjöld ríkissjóðs janúar-maí		
12 mánaða breytingar	2000-	2001-
%	2001	2002
Almenn mál	2,8	19,2
Félagsmál	19,9	12,4
Atvinnumál	27,4	2,0
Vaxtagjöld	39,3	6,7
Önnur útgjöld	52,5	6,0
Gjöld alls	22,4	10,5

Greiðsluafkoma ríkissjóðs janúar-maí		
	2001	2002
M.kr.		
Tekjur umfram gjöld	-5.107	-8.878
Hr. lánsfjárfjöldur	-7.222	-8.167
Afborganir lána	-21.545	-18.348
Br. lánsfjárfjöldur	-35.017	-30.265
Lántökur	34.047	28.324
Greiðsluafkoma	-971	-1.941

Ýmsar helstu hagtölur		
12 mánaða br., %	2001	2002
Verðbólga- júní	6,8	4,8
Kjarnaverðb.- júní	6,8	6,8
Launavísitala- maí	8,0	7,5
Heildarvelta jan-feb	10,3	14,1
Smás.velta jan-feb	4,1	8,1
Atvinnuleysi- maí	1,6	2,5